

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра менеджменту та бізнес-адміністрування (602)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова НМК

(підпис)

Ганна ЛІХОНОСОВА

(ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

« 29 » серпня 2025 р.

**СИЛАБУС ОBOB'ЯЗKОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Фінанси

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»

07 «Управління та адміністрування»

28 «Публічне управління та адміністрування»

С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»

(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 051 «Економіка»

072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

073 «Менеджмент»

281 «Публічне управління та адміністрування»

С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини»

(код і найменування спеціальності)

Освітня програма: «Економіка підприємства»

«Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

«Менеджмент»

«Публічне управління та адміністрування»

«SMART-економіка»

(найменування освітньої програми)

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Силабус введено в дію з **01.09.2025 року**

Харків – 2025 р.

Розробник: Татар М. С., к.е.н., доц.
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри
менеджменту та бізнес-адміністрування (602)

Протокол № 1 від « 29 » серпня 2025 р.

Завідувач кафедри 602 к.е.н., доцент
(науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Валентина ГАТИЛО
(ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

Представник здобувачів освіти:

Студентка

(підпис)

Тетяна МОСКАЛЕНКО
(ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

1. Загальна інформація про викладача

ПІБ: Татар Марина Сергіївна.

Посада: доцент кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування.

Науковий ступінь: кандидат економічних наук.

Вчене звання: доцент.

Перелік дисциплін, які викладає:

- фінанси;
- бухгалтерський облік;
- фінансовий аналіз;
- фінансовий аналіз (курсова робота).

Напрями наукових досліджень: визначення впливу наслідків різких коливань валютних курсів на конкурентоспроможність підприємств. Дослідження процесів формування кризових ситуацій і розробка механізмів їх попередження.

Контактна інформація:
m.tatar@khai.edu, +380999401195

2. Опис навчальної дисципліни

Форма здобуття освіти	Денна, заочна
Семестр	3 семестр
Мова викладання	Українська
Тип дисципліни	Обов'язкова
Обсяг дисципліни: кредити ЄКТС/кількість годин	4 кредити ЄКТС (120 годин), у тому числі аудиторних – 56 годин, самостійної роботи здобувачів – 64 години.
Види навчальної діяльності	Лекції, практичні заняття, самостійна робота здобувача.
Види контролю	Поточний контроль, модульний контроль та семестровий контроль (іспит).
Пререквізити	Мікро- та макроекономіка, вступ до фаху

3. Мета та завдання навчальної дисципліни, переліки компетентностей та очікуваних результатів навчання

Мета вивчення: отримання студентами системних знань щодо загальних закономірностей розвитку сучасних фінансових відносин на рівні світової фінансової політики, на рівні держави й окремого підприємства. Надання студентам базових знань з теорії та практики фінансових відносин, що виникають між суб'єктами ринкової економіки, а також механізмів й організаційних структур, які забезпечують функціонування фінансової системи країни.

Завдання: засвоєння студентами теоретичних основ фінансів, оволодіння знаннями закономірностей у сфері фінансових відносин держави, суб'єктів господарювання, домогосподарств, застосування їх на практиці фінансової роботи; визначення сукупності заходів щодо забезпечення використання фінансів як важелів економічної політики держави.

Компетентності, які набуваються:

Освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»:

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.

СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.

СК07. Здатність складати та аналізувати фінансову звітність.

СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

Освітньо-професійна програма «Економіка підприємства»:

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
ЗК6. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК9. Здатність до адаптації та дій в новій ситуації.

ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

СК2. Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами.

СК7. Здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів.

СК10. Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.

СК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

СК13. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.

СК14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

Освітньо-професійна програма «Менеджмент»:

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.

ЗК9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

СК10. Здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації.

СК12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.

СК25. Здатність до організаційного та імітаційного моделювання економічних процесів на базі системного підходу з використанням спеціалізованих інформаційних технологій.

Освітньо-професійна програма «Публічне управління та адміністрування»:

ЗК1. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

ЗК3. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій,

використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК6. Здатність працювати в команді.

ЗК7. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК8. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК9. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК14. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

СК3. Здатність забезпечувати дотримання нормативно-правових та морально-етичних норм поведінки.

СК4. Здатність використовувати в процесі підготовки і впровадження управлінських рішень сучасні ІКТ.

СК5. Здатність використовувати систему електронного документообігу.

СК7. Здатність розробляти тактичні та оперативні плани управлінської діяльності.

СК8. Здатність готувати проекти управлінських рішень та їх впроваджувати.

СК9. Здатність впроваджувати інноваційні технології.

СК10. Здатність до дослідницької та пошукової діяльності в сфері публічного управління та адміністрування.

СК11. Здатність у складі робочої групи проводити прикладні дослідження в сфері публічного управління та адміністрування.

Освітньо-професійна програма «SMART-економіка»:

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК14. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

СК2. Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами.

СК7. Здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів.

СК10. Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.

СК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

СК13. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.

СК14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

Очікувані результати навчання:

Освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»:

ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.

ПР03. Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПР08. Застосовувати спеціалізовані інформаційні системи, сучасні фінансові технології та програмні продукти.

ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.

ПР11. Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПР12. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності.

ПР13. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів.

ПР15. Спілкуватись в усній та письмовій формі іноземною мовою у професійній діяльності.

ПР18. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

ПР19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

ПР20. Виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення.

ПР22. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, розуміти цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Освітньо-професійна програма «Економіка підприємства»:

ПРН6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.

ПРН10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

ПРН13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально- економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

ПРН22. Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах.

Освітньо-професійна програма «Менеджмент»:

РН3. Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства.

РН4. Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень.

РН6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.

РН11. Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації.

РН16. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним та самокритичним.

РН17. Виконувати дослідження індивідуального та/або в групі під керівництвом лідера.

РН24. Володіти методами обґрунтування управлінських рішень на основі комплексних економічних та фінансових розрахунків в контексті забезпечення конкурентоспроможності підприємства в умовах мінливого бізнес-середовища.

Освітньо-професійна програма «Публічне управління та адміністрування»:

РН1. Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства.

РН5. Знати стандарти, принципи та норми діяльності у сфері публічного управління та адміністрування

РН10. Уміти користуватися системою електронного документообігу.

Освітньо-професійна програма «SMART-економіка»:

ПРН6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.

ПРН10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

ПРН13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

ПРН22. Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах.

ПРН25. Впроваджувати концепцію розумної економіки, застосовуючи принципи S.M.A.R.T. у процесах економічного аналізу, стратегічного планування, управління ресурсами та прийняття ефективних рішень в умовах цифрової трансформації та сталого розвитку.

4. Зміст навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1.

Змістовний модуль 1. *Сутність фінансів, фінансової системи країни, бюджетні відносини та державні фінанси.*

Тема 1. Суть та функції фінансів.

Стисла анотація: Предмет науки про фінанси. Фінанси – специфічна форма суспільних відносин, підсистема економічного базису. Фінанси як економічні, вартісна, розподільна, історична категорія. Специфічні ознаки фінансів, характерні риси та суспільне призначення. Мікро- і макрорівні вивчення фінансів.

Фінансові категорії як форма наукового пізнання сутності фінансових відносин. Взаємозв'язок фінансів та інших економічних категорій.

Фінанси, особливості їх функціонування – економічне вчення про товарно-грошові відносини, розширене відтворення, природу і функції держави. Відбиття специфіки товарно-грошових відносин і функцій держави в умовах ринкової економіки на фінансових відносинах.

Функції фінансів: розподільча, контрольна, регулююча. Прояви розподільчої функції фінансів у процесі розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту.

Сутність контрольної функції фінансів, її реалізація в організації контролю за розподілом і цільовим використанням грошових фондів.

Сутність та значення регулюючої функції фінансів.

Сутність і джерела формування фінансових ресурсів. Централізовані та децентралізовані фінансові ресурси. Фінансові ресурси держави, підприємств і населення.

Тема практичних занять: Сутність та функції фінансів.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Ведення термінологічного словника; розгляд контрольних запитань; підготовка до поточного тестування з теми. Підготовка запитань до викладача.

Тема 2. Фінансова система та фінансовий механізм.

Стисла анотація: Поняття фінансової системи. Фінансова система як об'єкт управління. Структура фінансової системи за внутрішньою будовою та організаційною структурою. Сфери та ланки фінансових відносин, їх взаємозв'язки.

Державні фінанси як провідна складова централізованих фінансів суспільства. Державні фінанси та їх ланки: державний бюджет і місцеві бюджети, державні цільові фонди; фінанси державного сектора економіки, державний кредит, резервні та страхові фонди органів державної влади.

Фінанси суб'єктів господарювання та їх роль у розвитку національної фінансової системи. Складові фінансів суб'єктів господарювання: фінанси комерційних підприємств і організацій, фінанси некомерційних підприємств та організацій.

Фінансовий ринок як складова фінансової системи держави; Структурні складові фінансового ринку: ринок грошей, ринок кредитних ресурсів, ринок цінних паперів, ринок фінансових послуг.

Роль міжнародних фінансів у розвитку інших складових фінансової системи держави.

Фінансова політика – складова частина економічної і соціальної політики держави. Зміст і завдання фінансової політики. Стратегія й тактика фінансової політики. Фінансова політика України на сучасному етапі.

Фінансовий механізм. Поняття і склад фінансового механізму. Взаємодія фінансового механізму з господарським механізмом і фінансовою політикою.

Поняття про управління фінансами. Об'єкти і суб'єкти управління. Органи управління фінансами та їхні функції.

Фінансове планування: суть, принципи, методи, завдання. Система фінансових планів. Зведений фінансовий баланс держави. Зміст фінансового планування під час трансформаційних зрушень.

Фінансовий контроль. Зміст і призначення фінансового контролю. Види, форми, методи фінансового контролю. Органи, що здійснюють фінансовий контроль.

Фінансове право. Правове регулювання фінансових відносин. Розвиток фінансового законодавства в Україні.

Тема практичних занять: Фінансова система та фінансовий механізм

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Ведення термінологічного словника; розгляд контрольних запитань; підготовка до поточного тестування з теми. Підготовка запитань до викладача.

Тема 3. Податкова система держави.

Стисла анотація: Історія виникнення податків як економічної категорії. Сутність, призначення та необхідність податків. Функції податків. Характерні риси податків, відрахувань і платежів. Взаємозв'язок з іншими розподільчими категоріями (кредит, заробітна плата, собівартість, ціна).

Елементи податку. Принципи оподаткування. Класифікація податків. Прямі податки. Непрямі податки. Різновиди ставок податків, зборів, мита (адвалорні, специфічні, змішані). Порівняльна характеристика податків різних країн.

Об'єктивна необхідність податкової системи. Поняття податкової системи і методи її побудови. Структурна побудова податкової системи. Податкова система України, основні етапи її становлення.

Податкова політика. Податкова служба, склад податкової служби України.

Тема практичних занять: Податкова система держави.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Ведення термінологічного словника; розгляд контрольних запитань; підготовка до поточного тестування з теми. Підготовка запитань до викладача.

Тема 4. Бюджет і бюджетна система держави.

Стисла анотація: Сутність бюджету як економічної категорії. Призначення та роль бюджету державні Об'єкти і суб'єкти бюджетних відносин. Функції бюджету. Бюджет як основний фінансовий план держави. Провідна та координуюча ролі бюджету у системі фінансових планів. Показники стану бюджету – бюджетний надлишок і бюджетний дефіцит.

Сутність і причини виникнення бюджетного дефіциту. Допустимі межі та джерела покриття бюджетного дефіциту. Класифікація бюджетного дефіциту. Динаміка бюджетного дефіциту в Україні.

Особливості державного бюджету на поточний рік.

Бюджетний устрій і бюджетна система. Принципи побудови бюджетної системи. Бюджетний процес, його складові елементи та регламентування.

Фінансові ресурси місцевого самоврядування. Місцеві бюджети, їх роль у місцевому самоврядуванні. Поняття фінансової автономії та показники її рівня.

Взаємовідносини між ланками бюджетної системи, їх форми та організація. Бюджетне регулювання. Бюджетне субсидіювання та його види: субсидії, субвенції, дотації.

Тема практичних занять: Бюджет і бюджетна система держави.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Ведення термінологічного словника; розгляд контрольних запитань; підготовка до поточного тестування з теми. Підготовка запитань до викладача.

Тема 5. Державні доходи та видатки.

Стисла анотація: Економічна сутність державних доходів. Значення державних доходів.

Централізовані державні доходи: доходи державного бюджету, державний кредит, доходи державних цільових фондів.

Доходи державного бюджету. Форми їх вияву та матеріальне втілення. Класифікація доходів державного бюджету. Принципи організації системи доходів бюджету та джерела їх формування. Методи формування доходів державного бюджету.

Податкові надходження. Державні позики, емісійний дохід та їх значення у системі доходів бюджету. Неподаткові доходи бюджету, їх склад і призначення.

Децентралізовані державні доходи. Доходи державних підприємств та організацій складова частина державних доходів. Прибуток державних підприємств.

Сутність, характеристика, склад державних видатків. Класифікація державних видатків. Фактори, що визначають структуру державних видатків.

Сутність і принципи кошторисного фінансування. Кошторис: види та його основні елементи.

Сутність і роль державних цільових фондів на сучасному етапі. Об'єктивна необхідність їх створення. Класифікація державних цільових фондів, доходи та витрати державних цільових фондів. Проблеми і перспективи їхнього функціонування.

Якісна характеристика державних видатків, принципи їх організації. Методи і форми фінансування державних витрат. Бюджетні кредити. Державні дотації. Державні гарантії.

Тема практичних занять: Державні доходи та видатки.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Ведення термінологічного словника; розгляд контрольних запитань; підготовка до поточного тестування з теми. Підготовка запитань до викладача.

Тема 6. Державний кредит й державний борг.

Стисла анотація: Суть і значення державного кредиту. Особливості фінансових відносин, що формують державний кредит, його суб'єкти. Об'єктивна необхідність і можливість використання державного кредиту. Роль державного кредиту у мобілізації коштів населення, підприємств та організацій. Вплив державного кредиту на стан грошового обігу в державі. Значення державного кредиту у фінансовому забезпеченні загальнодержавних і регіональних потреб.

Відмінності державного кредиту від банківського. Форми та види державного кредиту.

Позики, їх класифікація за правом емісії, формами виплати доходів, методами розміщення, термінами погашення та іншими ознаками.

Види державних боргових цінних паперів, їх характеристика та законодавче регулювання. Емісія державних боргових цінних паперів: вибір їх видів, обґрунтування термінів обігу, форми виплати доходів тощо.

Капітальний і поточний, внутрішній і зовнішній державний борг. Поняття державного боргу. Джерела погашення державного боргу. Управління державним боргом. Методи управління державним боргом. Кількісний аспект державного боргу та проблеми його сплати в Україні.

Тема практичних занять: Аналіз державного боргу.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Ведення термінологічного словника; розгляд контрольних запитань; підготовка до поточного тестування з теми. Підготовка запитань до викладача.

Модульний контроль

Змістовний модуль 2. Фінанси суб'єктів господарювання, фінансовий ринок та міжнародні фінанси

Тема 7. Фінанси суб'єктів господарювання та неприбуткових організацій.

Стисла анотація: Необхідність і сутність фінансів підприємств. Фінанси підприємств – основа фінансової системи держави. Функції фінансів підприємств та принципи їх організації. Організаційно-правові форми суб'єктів господарювання. Особливості організації фінансових відносин залежно від галузевих особливостей, галузей економіки, сфер бізнесу.

Грошові фонди і фінансові ресурси підприємств, особливості їх формування в умовах ринку. Склад грошових фондів і доходів, порядок їх утворення і використання в умовах ринку.

Економічні методи й способи формування фінансових ресурсів. Джерела формування доходів. Поділ коштів підприємства на власні та залучені. Виручка від реалізації продукції, робіт і послуг, її розподіл. Види витрат. Собівартість продукції, робіт, послуг та її складові.

Економічний зміст прибутку, його склад. Особливості формування прибутку суб'єктів господарювання різних форм власності. Види прибутків. Розподіл і використання прибутку.

Фінанси неприбуткових організацій. Види неприбуткових організацій. Особливості та завдання неприбуткових організацій. Джерела формування та напрями використання коштів неприбуткових організацій. Благодійництво. Спонсорство. Меценатство.

Тема практичних занять: Фінанси суб'єктів господарювання та неприбуткових організацій.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Ведення термінологічного словника; розгляд контрольних запитань; підготовка до поточного тестування з теми. Підготовка запитань до викладача.

Тема 8. Фінанси населення.

Стисла анотація: Сутність фінансів населення, їх значення. Зв'язок фінансів населення з іншими складовими фінансової системи.

Фінансові ресурси населення. Джерела формування доходів населення. Класифікація джерел формування доходів населення. Фактори, що впливають на рівень доходів населення.

Порядок використання доходів населення. Фактори, що впливають на розподіл доходу на споживання та заощадження. Функція споживання, функція заощадження.

Мотиви утворення заощаджень населення, їх класифікація. Рівень заощаджень населення. Сучасні тенденції формування заощаджень населення України.

Фінансовий портфель громадянина, його склад: споживчий портфель, накопичувальний та інвестиційний. Фактори, що сприяють перетворенню заощаджень на інвестиції.

Складові інвестиційного портфеля.

Портфель нагромадження та його складові. Пенсійне страхування.

Тема практичних занять: Фінанси населення.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Ведення термінологічного словника; розгляд контрольних запитань; підготовка до поточного тестування з теми. Підготовка запитань до викладача.

Тема 9. Фінансовий ринок.

Стисла анотація: Роль фінансового ринку у ринковій економіці. Фінансовий ринок як механізм міжгалузевого перебігу капіталу, та перерозподілу коштів. Функції фінансового ринку. Суб'єкти фінансового ринку.

Класифікація структурних складових фінансового ринку. Грошовий ринок. Ринок капіталів. Ринок банківських кредитів. Ринок цінних паперів. Страховий ринок. Взаємозв'язок складових фінансового ринку.

Фондовий ринок: особливості та роль у розвитку ринкової інфраструктури. Первинний і вторинний ринки цінних паперів. Біржовий та позабіржовий обіг фондових цінностей. Характеристика основних видів цінних паперів, їх класифікація.

Фінансові інститути ринку. Фонд держмайна: його функції, завдання, обов'язки, організація. Роль фонду державного майна у процесі роздержавлення та приватизації. Роздержавлення і приватизація: суть та особливості.

Фінансові посередники. Функції та види фінансових посередників.

Роль Національного банку України на ринку державних цінних паперів.

Проблеми та перспективи розвитку фінансового ринку України.

Тема практичних занять: Фінансовий ринок.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Ведення термінологічного словника; розгляд контрольних запитань; підготовка до поточного тестування з теми. Підготовка запитань до викладача.

Тема 10. Міжнародні фінанси.

Стисла анотація: Сутність, призначення та роль міжнародних фінансів. Міжнародна фінансова інтеграція та її вплив на фінансові інтереси суверенних країн і регіонів.

Поняття зовнішньоекономічної діяльності. Форми та види зовнішньоекономічної діяльності. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності.

Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності як складова загальної зовнішньоекономічної політики держави. Інструменти регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Форми та засоби регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Валютні відносини та їх державне регулювання в Україні. Валютні системи: сутність, види і структура. Валютна політика держави.

Міжнародний фінансовий ринок: сутність, особливості та класифікація. Вплив міжнародного фінансового ринку на національні, фінансові ринки та національну економічну систему держави.

Міжнародний кредит та його форми. Класифікація міжнародних кредитів.

Тема практичних занять: Міжнародні фінанси.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Ведення термінологічного словника; розгляд контрольних запитань; підготовка до поточного тестування з теми. Підготовка запитань до викладача.

Тема 11. Інтеграція України у світову та європейську фінансову систему.

Стисла анотація: Основні напрями інтеграції України у світову фінансову систему. Специфічні особливості та проблеми функціонування валютного ринку в Україні. Основні напрями інтеграції України у світову фінансову систему

Формування й розвиток Європейського валютного союзу. Україна та ЄС: особливості організації міжнародних фінансових зв'язків та перспективи їх розвитку.

Міжнародні валютно-фінансові і кредитні організації. Співпраця України з міжнародними фінансовими інституціями.

Тема практичних занять: Інтеграція України у світову та європейську фінансову систему.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Ведення термінологічного словника; розгляд контрольних запитань; підготовка до поточного тестування з теми. Підготовка запитань до викладача.

Модульний контроль

5. Індивідуальні завдання

Це різновид самостійної роботи, яка визначається як навчальна діяльність студента, спрямована на вивчення і оволодіння матеріалом навчальної

дисципліни без участі викладача. Характерними ознаками цього є наявність завдання і цільової установки на його виконання.

Індивідуальне завдання виконується самостійно при консультуванні викладачем протягом вивчення навчальної дисципліни відповідно до графіка навчального процесу.

Індивідуальне завдання (ІНДЗ) необхідне для систематизації, закріплення і розширення теоретичних і практичних знань з дисципліни «Фінанси». ІНДЗ дозволяє студентам опанувати необхідні практичні навички при вирішенні конкретних практичних завдань, розвитку навичок самостійної роботи й оволодіння методикою ведення наукових досліджень, пов'язаних з темою ІНДЗ.

ІНДЗ складається з двох частин: теоретико-аналітичної та розрахункової.

6. Методи навчання

Проведення аудиторних лекцій, практичних занять, індивідуальні консультації (за необхідності), самостійна робота здобувачів за матеріалами, опублікованими кафедрою (методичні посібники).

7. Методи контролю

Проведення поточного контролю, письмового модульного контролю, фінальний контроль у вигляді іспиту.

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Виконання і захист практичних робіт	0...4	5	0...20
Модульний контроль	0...20	1	0...20
Змістовний модуль 2			
Виконання і захист практичних робіт	0...4	5	0...20
Модульний контроль	0...20	1	0...20
Виконання і захист РГР (РР, РК)	0...20	1	0...20
Усього за семестр			0...100

Можливості неформальної освіти в межах курсу. Здобувачі освіти мають можливість використовувати результати неформального навчання для підтвердження опанування окремих тем курсу.

Неформальна освіта може включати участь у тренінгах, семінарах, воркшопах, онлайн-курсах та інших освітніх активностях, зміст яких відповідає тематичним модулям дисципліни.

Для зарахування результатів неформального навчання студент повинен написати заяву про зарахування результатів неформальної освіти та надати офіційний сертифікат або інший документальний доказ, що містить назву програми, обсяг годин та дані про успішне завершення.

За умови відповідності змісту сертифікованої програми темі курсу викладач може ухвалити рішення про зарахування результатів неформальної освіти як еквівалента виконання відповідного практичного завдання, що звільняє студента від необхідності його повторного проходження. Таке зарахування сприяє індивідуалізації освітньої траєкторії здобувача, підтримує принципи навчання впродовж життя та підсилює інтеграцію позааудиторного досвіду в академічний процес.

Білет для іспиту складається з двох теоретичних запитань та одного практичного завдання, максимальна кількість балів за кожне теоретичне запитання – 30, за практичне – 40 (сума – 100 балів).

Під час складання семестрового іспиту здобувач має можливість отримати максимум 100 балів.

Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Задовільно (60-74). Показати мінімум знань та умінь. Захистити всі індивідуальні завдання та здати тестування. Знати основні поняття навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків. Мати елементарні навички виконання завдань.

Добре (75-89). Твердо знати мінімум, захистити всі індивідуальні завдання, виконати всі КР, здати тестування та поза аудиторну самостійну роботу. Вміти формулювати висновки, застосовуючи теоретичні знання на практиці. Самостійно виконувати практичні завдання, передбачені програмою.

Відмінно (90-100). Здати всі контрольні точки з оцінкою «відмінно». Досконально знати всі теми та вміти застосовувати їх. Робити аргументовані висновки, самостійно знаходити додаткову інформацію та використовувати її для реалізації поставлених перед ним завдань, а також виконувати завдання, не передбачені навчальною програмою.

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

9. Політика навчального курсу

Відвідування занять. Регуляція пропусків. Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування практичних занять. Здобувачі освіти, які за певних обставин не можуть відвідувати практичні заняття регулярно, повинні протягом тижня узгодити із викладачем графік індивідуального відпрацювання пропущених занять. Відпрацювання пропущених занять відбувається відповідно до розкладу консультацій, за попереднім погодженням з викладачем.

Дотримання вимог академічної доброчесності здобувачами освіти під час вивчення навчальної дисципліни. Здобувач вищої освіти діє відповідно Положенню Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут» «Про академічну доброчесність».

Учасники освітнього процесу у своїй академічній діяльності мають дотримуватись загальноприйнятих морально-етичних норм і правил поведінки, а також: самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей), за винятком випадків, коли такі завдання передбачають групову роботу; посилаючись на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримуватись норм законодавства про авторське право і суміжні права; надавати достовірну інформацію про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

За порушення академічної доброчесності учасники освітнього процесу можуть бути притягнені до академічної відповідальності.

Вирішення конфліктів. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, а також правила етичної поведінки регламентуються Кодексом етики в Національному аерокосмічному університеті «Харківський авіаційний інститут» (<https://khai.edu.ua/university/normativna-baza/ustanovchi-dokumenti/kodeks-etichnoi-povedinki/>).

10. Методичне забезпечення

Навчально-методичний комплекс дисципліни розміщено на сайті Науково-технічної бібліотеки Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут» за посиланням http://library.khai.edu/library/fulltexts/doc/604_Finansi.pdf, а також в системі дистанційного навчання Ментор за посиланням <https://mentor.khai.edu/course/view.php?id=4377>.

11. Рекомендована література

Базова

1. Конституція України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution>
2. Бюджетний кодекс України із змінами та доповненнями. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
3. Податковий кодекс України із змінами та доповненнями <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
4. Глущенко А. С. Фінанси: Навч. посіб. /А.С. Глущенко/, Львів «Магнолія 2006», 2014. – 440с.
5. Стойко О. Я., Дема Д. І. Фінанси : підручник / за ред. О. Я. Стойка. 2-ге вид. перероб. і доп. Житомир : Поліський університет, 2024. – 317 с.
6. Фінанси: [Текст]: навч.посібник / І.О. Лютий, С.Я. Боринець, З.С. Варналій та ін.; за ред. д.е.н., проф. І.О. Лютого. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2017. – 720 с.
7. Національні фінанси: [Текст]: навч.посібник / Грушко В.І, Наконечна О.С., Чумаченко О.Г. – К.: ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2017. – 660 с.
8. Фінанси : навчальний посібник [Електронний ресурс] / І. В. Журавльова, О. В. Гаврильченко, О. П. Полтініна та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, професора І. В. Журавльової. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 330 с.
9. Фінанси : підруч. / за ред. д.е.н., проф. А. І. Крисоватого. Тернопіль : Університетська думка, 2024. – 632 с.
10. Фінанси : навчальний посібник / С. П. Стеценко та ін. – Київ : КНУБА, 2024. – 192 с.
11. Волохова І. С., Шикіна Н. А., Волкова О. Г. Фінанси: навч. посіб. – Одеса. – 2018. – 263 с.

Допоміжна

1. Фінанси: курс для фінансистів: підручник / за ред. д.е.н, проф. Буряка П. Ю., д.е.н. проф. Жихор О. Б. – К.: 2Ха-Тек Прес, 2010. – 528 с. 6.
2. Романенко О. Р. Фінанси : підручник / О. Р. Романенко. – 4-те вид. – Київ : Центр учбової літератури, 2009. – 312 с.
3. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні: Закон України від 30.10.1996 № 448/96-ВР <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96-%D0%B2%D1%80>
4. Про Державну казначейську службу України: положення, затверджене постановою КМУ від 15.04.2015 № 215 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/215-2015-%D0%BF>
5. Про Державну службу фінансового моніторингу України: положення, затверджене Постановою КМУ від 29.07.2015 № 537

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-2015-%D0%BF>

6. Про Державну фіскальну службу України: положення, затверджене Постановою КМУ від 21.05.2014 № 236 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-%D0%BF>

7. Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи: Закон України від 08.07.2011 № 3668-VI – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3668-17>

8. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 08.07.2010 № 2464-VI <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>

9. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 № 959-XII <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12>

10. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>

11. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>

12. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14>

13. Про Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку: положення, затверджене Указом Президента України від 23.11.2011 № 1063/2011 <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1063/2011>

14. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг: положення, затверджене Указом Президента України від 23.11.2011 № 1070/2011 <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1070/2011>

15. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 09.07.2003 № 1057-IV <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1057-15>

16. Про пенсійне забезпечення: Закон України від 05.11.1991 № 1788-XII <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1788-12>

17. Про страхування: Закон України від 04.10.2001 № 2745-III <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>

18. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 № 2664-III <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>

19. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>

12. Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/ua>

2. Офіційний сайт Національного банку України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://bank.gov.ua>

3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://smida.gov.ua>
5. Ресурс Trading Economics. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ru.tradingeconomics.com/ukraine/indicators>
6. Бібліотека Вернадського. [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.nbuv.gov.
7. Офіційний сайт Академії фінансового управління Міністерства фінансів України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://afu.kiev.ua/>
8. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.treasury.gov.ua/dlya-gromadskosti/publiczna-informaciya/publiczni-zviti>
9. Офіційний сайт Державної податкової служби України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://tax.gov.ua/>
10. Офіційний сайт Журналу «Урядовий кур'єр». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ukurier.gov.ua/>.
11. Нормативні акти України - <http://www.nau.kiev.ua>
12. Офіційний веб-сайт законодавства України <http://zakon.rada.gov.ua>
13. Офіційний сайт Державної служби фінансового моніторингу України <https://fiu.gov.ua/>
14. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.mof.gov.ua/uk>
15. Офіційний сайт Міністерства економіки України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>
16. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nssmc.gov.ua>
17. Офіційний сайт Української фондової біржі. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ukrse.com.ua>
18. Офіційний сайт «Децентралізація». [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua>
19. Офіційний сайт незалежного українського фінансового порталу «Finance.ua». [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://finance.ua/ua/>
20. Bank for International Settlements. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.bis.org/>
21. Міжнародний валютний фонд. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.imf.org/>
22. Worldstat – Statistics for Education. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.worldstat.com/>
23. European Commission. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ec.europa.eu/>